

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	21303 - Igualtat d'Oportunitats i Gènere en Psicologia
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Assignatura	21303 - Igualtat d'Oportunitats i Gènere en Psicologia
Crèdits	1,8 de presencials (45 hores) 4,2 de no presencials (105 hores) 6 de totals (150 hores).
Grup	Grup 1, 2S (Campus Extens)
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Esperanza Bosch Fiol esperanza.bosch@uib.es				Cal concertar cita prèvia amb el/la professor/a per a fer una tutoria		
Virginia Ferreiro Basurto virginia.ferreiro@uib.es	10:00	11:00	Dimecres	01/09/2016	24/07/2017	B-208A
Victoria Aurora Ferrer Pérez victoria.ferrer@uib.es	12:00	13:00	Dimecres	14/09/2016	06/09/2017	B-206 Edifici Guillem Cifre
Capilla Navarro Guzmán capilla.navarro@uib.es	10:00	11:00	Dimarts	12/09/2016	30/05/2017	B-205

Contextualització

D'acord amb la legislació vigent, entre els principis generals que haurien d'inspirar el disseny dels nous títols, per a l'elaboració dels plans d'estudis s'ha de tenir en compte que qualsevol activitat professional ha de realitzar-se des del respecte als drets fonamentals i d'igualtat entre homes i dones, havent d'incloure's, en els plans d'estudis que procedeixi, ensenyaments relacionats amb aquests drets (LO 1/2004; LO 3/2007; LO 4/2007; RD 1393/2007).

A fi de complir aquests principis, aquesta assignatura es considera en el marc d'aquest programa de grau en Psicologia com de formació bàsica específica i ofereix un substrat necessari per a la implementació de coneixements posteriors en tot l'alumnat i que, al mateix temps, constitueix un primer pas per a aquelles persones que en el futur desitgin aprofundir i especialitzar-se professionalment en temàtiques com la violència de gènere o les polítiques d'igualtat (cursant assignatures optatives de grau que formen part del mòdul que duu el mateix títol que aquesta assignatura i/o cursant en el futur un màster oficial d'especialització en aquesta matèria).

Requisits

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	21303 - Igualtat d'Oportunitats i Gènere en Psicologia
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Aquesta assignatura té un caràcter introductor i de formació bàsica i, per tant, no té requisits essencials ni recomanables.

Competències

L'assignatura Igualtat d'oportunitats i gènere en Psicologia té el propòsit de contribuir a l'adquisició de les competències que s'indiquen a continuació, les quals formen part de la formació bàsica de l'alumnat en general i, en particular dels/les futurs/es professionals de l'àmbit socio sanitari, d'acord amb la legislació vigent.

Específiques

- * CE23- Ser capaç d'identificar diferències, problemes i necessitats en diferents contextos d'aplicació psicològica (individuals, grupals, intergrupals, organitzacionals, interorganizacionals, etc.).

Genèriques

- * CT1- Capacitat d'anàlisi i síntesi. CT3- Capacitat de comunicació eficaç oral i escrita. CT5- Capacitat de resolució de problemes. CT6- Capacitat per a adaptar-se a noves situacions.
- * CT7- Capacitat per a treballar i pensar de forma creativa i autònoma, i desenvolupar noves idees, conceptes i treballs..
- * CT11- Coneixements i gestió de les tecnologies de la informació i el coneixement (TIC) relatives a l'àmbit d'estudi i desenvolupament professional, i fonts documentals.
- * CT12- Desenvolupar un compromís ètic i social, mostrant sensibilitat cap als problemes de les persones i les comunitats. CT15- Raonament crític. CT16- Reconeixement de la diversitat i la multiculturalitat..
- * CT18- Ésser capaç de contribuir al coneixement i al desenvolupament dels Drets Humans, els principis democràtics i d'igualtat d'oportunitats entre totes les persones..

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Continguts temàtics

Tema 1. Els Drets Fonamentals en el marc de la Declaració Universal de Drets Humans i el seu desenvolupament posterior en normatives i recomanacions d'organismes internacionals

- 1.1.- La Declaració Universal dels Drets Humans.
- 1.2.- Anàlisi d'alguns exemples dels seus desenvolupaments posteriors.
- 1.3.- La incorporació de les polítiques d'igualtat a les agendes dels organismes internacionals: la ONU, la OMS, etc.
- 1.4.- La incorporació del principi d'igualtat a les agendes polítiques nacionals.

Tema 2. L'igualtat d'oportunitats com a estratègia d'aplicació i compliment dels valors democràtics a la societat actual

- 2.1.- Els organismes nacionals d'igualtat: l'Institut de la Dona.
- 2.2.- Igualtat formal i igualtat real. Concepte i primers exemples.

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	21303 - Igualtat d'Oportunitats i Gènere en Psicologia
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

2.3.- El principi d'igualtat entre dones i homes i estratègies per a assolir-lo: Introducció a les polítiques d'igualtat.

2.4.- Introducció als plans d'igualtat.

Tema 3. Orígens i conceptes clau en igualtat d'oportunitats: discriminació directa i indirecta, acció positiva i mainstreaming

3.1.- Discriminació directa versus discriminació indirecta per raó de sexe.

3.2.- Accions positives. Definició i característiques.

3.3.- El mainstreaming de gènere o transversalitat: orígens, concepte i objectius.

3.4.- L'apoderament com a eina de canvi

Tema 4. La translació del principi d'igualtat d'oportunitats a la universitat: la implementació dels estudis de gènere en psicologia com a exemple

4.1.- Els estudis de les dones, feministes o de gènere: Denominació, etapes en el seu desenvolupament i objectius que es pretenen.

4.2.- Aplicació del concepte de gènere a l'àmbit de la psicologia.

4.3.- La psicologia de gènere. Concepte i biaixos androcèntrics a l'investigació psicològica.

4.4.- Àmbits d'aplicació de la psicologia de gènere

Tema 5. La violència de gènere com a màxima expressió de la desigualtat entre dones i homes: causes i tipologia. El Principi d'Igualtat d'Oportunitats com a estratègia per a la prevenció de la violència de gènere

5.1.- La violència de gènere com a forma màxima de discriminació.

5.2.- Conceptes bàsics.

5.3.- Mites i realitats entorn de la violència de gènere

5.4.- El Principi d'Igualtat d'Oportunitats com a estratègia per a la prevenció de la violència de gènere

Metodologia docent

En aquest apartat es descriuen les activitats de treball presencial i no presencial (o autònom) previstes a l'assignatura amb l'objecte de poder desenvolupar i avaluar les competències establertes anteriorment. Amb el propòsit d'afavorir l'autonomia i el treball personal de l'alumnat, l'assignatura Igualtat d'oportunitats i gènere en Psicologia formarà part del projecte Campus Extens, dedicat a l'ensenyament flexible i a distància, el qual incorpora l'ús de la telemàtica l'ensenyament universitari. Així, mitjançant la plataforma de teleeducació Moodle l'alumnat tindrà a la seva disposició un foro i un calendari amb notícies d'interès, documents electrònics i enllaços a Internet útils per a la realització de les pràctiques de l'assignatura, i altres eines per a l'aprenentatge.

S'informa a l'alumnat que pot emprar el correu corporatiu del professorat de l'assignatura per a tots els temes relatius a aquesta. No obstant això, **tot correu que no vagi degudament identificat (amb el nom i cognoms del/l'alumne/a i amb el codi i nom de l'assignatura) NO serà respost pel professorat de l'assignatura.**

Volum de treball

A la taula següent es presenta la distribució d'hores segons les diferents activitats de treball presencial i de treball no presencial (o autònom) planificat i la seva equivalència en crèdits europeus o ECTS (1 Crèdits ECTS= 25 hores de treball del/l'alumne).

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	21303 - Igualtat d'Oportunitats i Gènere en Psicologia
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Aquesta assignatura participa en el programa de teleeducació Campus Extens. Per tal motiu, el número d'hores de treball presencial per alumne passa de 60 hores com a planificació inicial (40% de presencialitat per crèdit ECTS) a 45 hores (30% de presencialitat per crèdit ECTS).

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classes magistrals	Grup gran (G)	Mitjançant el mètode expositiu, el professorat establirà els fonaments teòrics de les diferents unitats didàctiques que componen la matèria. A més, es donarà informació, per a cada unitat didàctica, sobre el mètode de treball aconsellable i el material didàctic que haurà d'utilitzar l'alumnat per preparar de forma autònoma els continguts	28
Classes pràctiques	Activitat pràctica 1: Visionat i comentari en grup i per escrit d'un vídeo	Grup mitjà (M)	Durant la sessió pràctica a l'aula l'alumnat visionarà un vídeo de temàtica relacionada amb l'assignatura. Posteriorment i durant la mateixa sessió realitzarà en grup un comentari per escrit sobre els continguts del vídeo que entregarà a la professora. Aquest informe serà posteriorment avaluat.	2
Classes pràctiques	Activitat pràctica 2: Comentari de text	Grup mitjà (M)	Durant la sessió pràctica a l'aula l'alumnat farà individualment la lectura crítica d'un text i un comentari per escrit damunt el mateix que entregarà a la professora. Aquest informe serà posteriorment avaluat.	2
Classes pràctiques	Activitat pràctica 3: Recursos a internet	Grup mitjà (M)	Durant la sessió pràctica a l'aula es farà amb l'alumnat una revisió de fonts bibliogràfiques per l'assignatura i es donaran les pautes per fer-ne una cerca de recursos a internet. Per tal d'analitzar la correcta comprensió de les pautes donades s'encarregarà a l'alumnat dur a terme un exemple, cercant un recurs que pugui ser útil per a la matèria i el·laborant una fitxa del mateix.	2
Classes pràctiques	Activitat pràctica 4: Veus femenines en psicologia	Grup mitjà (M)	Durant la sessió es farà una reflexió sobre la figura de les dones al camp de la psicologia i es presentaran algunes psicòlogues pioneres. L'alumnat, per parelles, hauran de triar una dona psicòloga pionera hi hauran d'indagar sobre la seva vida personal, acadèmica i professional sempre des d'una perspectiva de gènere. A la classe es donaran les pautes per desenvolupar l'informe de la pràctica.	2
Classes pràctiques	Activitat pràctica 5: Proposta d'intervenció	Grup mitjà (M)	Durant la sessió pràctica a l'aula l'alumnat prepararà en grup i per escrit una proposta d'intervenció per a implementar i/o fomentar el principi d'igualtat d'oportunitats que entregarà a la professora. Aquest informe serà posteriorment avaluat.	2
Classes pràctiques	Activitat pràctica 6: Elaboració i exposició oral d'una història de vida	Grup mitjà (M)	Des de l'inici del semestre cada alumne individualment prepararà una història de vida de tres generacions de dones de la seva família per línia materna (mare, avia i besavia). Durant la sessió pràctica a l'aula cada alumne farà una breu exposició dels trets més destacats del treball que ha realitzat.	3
Avaluació	Examen parcial 1	Grup gran (G)	A la meitat del semestre es farà una prova o examen d'avaluació parcial que permetrà determinar si l'alumnat coneix i sap aplicar els conceptes estudiats fins al moment.	2

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	21303 - Igualtat d'Oportunitats i Gènere en Psicologia
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Avaluació	Examen parcial 2	Grup gran (G)	A la finalització del semestre es farà una prova o examen d'avaluació parcial que permetrà determinar si l'alumnat coneix i sap aplicar els conceptes estudiats fins al moment.	2

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Activitats de treball no presencial

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual de vida	Elaboració d'una història	Des de l'inici del semestre cada alumne individualment prepararà una història de vida de tres generacions de dones de la seva família per línia materna (mare, avia i besavia). Posteriorment, durant la sessió pràctica a l'aula cada alumne farà una exposició dels trets més destacats del treball que ha realitzat.	30
Estudi i treball autònom individual	Preparació dels exàmens	Després de l'exposició per part del professorat a les classes magistrals, l'alumnat haurà d'aprofundir en la matèria. Per facilitar aquesta tasca, s'indicaran per a cada tema alguns dels principals materials de referència.	60
Estudi i treball autònom en grup	Revisió de fonts bibliogràfiques a internet	Després de la sessió pràctica a l'aula sobre el tema, l'alumnat cercarà a Internet diferents fonts d'informació sobre un dels temes de l'assignatura (que haurà triat prèviament), elaborant un llistat de les direccions i material que es pot trobar i argumentant la seva utilitat potencial. La finalitat d'aquesta activitat és aprendre a emprar les noves tecnologies i fonts d'informació amb esperit crític.	15

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Itinerari A: Modalitat presencial: L'assistència a les classes pràctiques serà obligatòria i prerequisite per superar l'assignatura segons aquest itinerari.

Durant les sessions de Classes pràctiques i activitats avaluatives l'alumnat haurà de realitzar i entregar al professorat les activitats previstes per a cada bloc temàtic. En **casos excepcionals i degudament justificats**, es valorarà la possibilitat de que l'alumnat que hagi completat un mínim de 5 classes pràctiques i/o activitats avaluatives (amb assistència a classe i activitats degudament realitzades i positivament qualificades) pugui superar l'assignatura. La **realització de les activitats pràctiques i el lliurament dels corresponents informes són activitats obligatòries i No Recuperables**. Per tant, aquell alumnat que incompleixi els requisits d'assistència mínima no podrà superar l'assignatura i aquell alumnat que per causa justificada no lliuri el seu

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	21303 - Igualtat d'Oportunitats i Gènere en Psicologia
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

informe de pràctiques dins del termini previst, veurà la seva nota reduïda en un 25% como conseqüència del retard.

Durant el semestre es realitzaran a l'aula 2 exàmens d'avaluació parcial sobre els continguts del temari. Cada examen parcial permetrà obtenir una puntuació màxima de 3punts. Per superar l'assignatura un/a alumne/a haurà d'obtenir una puntuació igual o superior a l'5 punts en cada examen parcial (En cas que el professorat qualifiqui els examenes de 1 a 10, posteriorment es realitzaran les oportunes ponderacions per obtenir la qualificació, sempre respectant que cada examen té un pes equivalent al 30% de la nota).

Aquell alumnat que no hagi superat amb èxit els exàmens d'avaluació parcial tindrà la possibilitat de recuperar-los al període de recuperació.

Aquell alumnat que no hagi superat amb èxit ambdues parts de l'assignatura (activitats pràctiques + exàmens parcials) podrà obtenir una qualificació màxima de 4.5.

Atès que algunes activitats culturals s'organitzen després de juny i poden ser d'interès per a l'assignatura, el professorat es reserva la possibilitat d'avaluar-les a l'assignatura, informant a l'alumnat de la possibilitat d'assistir-hi i facilitant-los el codi de l'activitat esmentada.

A més de tot l'anterior, l'alumnat ha de tenir en compte que:

- D'acord amb el Reglament Acadèmic de la Universitat (Article 34), es penalitzaran les activitats fraudulentament durant el procés d'avaluació de l'assignatura, en particular la inclusió en un treball de fragments d'obres alienes presentades com a pròpies de l'alumnat. Concórrer en un frau d'aquest tipus suposarà l'automàtica qualificació de "suspens" (0,0) en la convocatòria anual.
- Durant les sessions acadèmiques (aula i tutoria) no està permesa la utilització de telefonia mòbil i l'ús inadequat de l'ordinador.
- D'acord amb la normativa de la universitat NO HI HAURÀ convocatòria de setembre (la convocatòria extraordinària es farà el mes de juliol).

Activitat pràctica 1: Visionat i comentari en grup i per escrit d'un vídeo

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (no recuperable)
Descripció	Durant la sessió pràctica a l'aula l'alumnat visionarà un vídeo de temàtica relacionada amb l'assignatura. Posteriorment i durant la mateixa sessió realitzarà en grup un comentari per escrit sobre els continguts del vídeo que entregará a la professora. Aquest informe serà posteriorment avaluat.
Criteris d'avaluació	Realitzar i entregar un informe escrit sobre el contingut de l'activitat.
Percentatge de la qualificació final:	5%

Activitat pràctica 2: Comentari de text

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (no recuperable)
Descripció	Durant la sessió pràctica a l'aula l'alumnat ferà individualment la lectura crítica d'un text i un comentari per escrit damunt el mateix que entregará a la professora. Aquest informe serà posteriorment avaluat.
Criteris d'avaluació	Realitzar i entregar un informe escrit sobre el contingut de l'activitat.
Percentatge de la qualificació final:	5%

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	21303 - Igualtat d'Oportunitats i Gènere en Psicologia
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Activitat pràctica 3: Recursos a internet

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (no recuperable)
Descripció	Durant la sessió pràctica a l'aula es farà amb l'alumnat una revisió de fonts bibliogràfiques per l'assignatura i es donaran les pautes per fer-ne una cerca de recursos a internet. Per tal d'analitzar la correcta comprensió de les pautes donades s'encarregarà a l'alumnat dur a terme un exemple, cercant un recurs que pugui ser útil per a la matèria i el·laborant una fitxa del mateix.
Criteris d'avaluació	Realitzar i entregar un informe escrit sobre el contingut de l'activitat.

Percentatge de la qualificació final: 5%

Activitat pràctica 4: Veus femenines en psicologia

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (no recuperable)
Descripció	Durant la sessió es farà una reflexió sobre la figura de les dones al camp de la psicologia i es presentaran algunes psicòlogues pioneres. L'alumnat, per parelles, hauran de triar una dona psicòloga pionera hi hauran d'indagar sobre la seva vida personal, acadèmica i professional sempre des d'una perspectiva de gènere. A la classe es donaran les pautes per desenvolupar l'informe de la pràctica.
Criteris d'avaluació	Realitzar i entregar un informe escrit sobre el contingut de l'activitat.

Percentatge de la qualificació final: 5%

Activitat pràctica 5: Proposta d'intervenció

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (no recuperable)
Descripció	Durant la sessió pràctic a l'aula l'alumnat prepararà en grup i per escrit una proposta d'intervenció per a implementar i/o fomentar el principi d'igualtat d'oportunitats que entregarà a la professora. Aquest informe serà posteriorment avaluat.
Criteris d'avaluació	Realitzar i entregar un informe escrit sobre el contingut de l'activitat.

Percentatge de la qualificació final: 5%

Activitat pràctica 6: Elaboració i exposició oral d'una història de vida

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (no recuperable)
Descripció	Des de l'inici del semestre cada alumne individualment prepararà una història de vida de tres generacions de dones de la seva família per línia materna (mare, avia i besavia). Durant la sessió pràctica a l'aula cada alumne fera una breu exposició dels trets més destacats del treball que ha realitzat.
Criteris d'avaluació	Realitzar una exposició oral i entregar un informe escrit sobre l'activitat.

Percentatge de la qualificació final: 15%

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	21303 - Igualtat d'Oportunitats i Gènere en Psicologia
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Examen parcial 1

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta breu (recuperable)
Descripció	A la meitat del semestre es farà una prova o examen d'avaluació parcial que permetrà determinar si l'alumnat coneix i sap aplicar els conceptes estudiats fins al moment.
Criteris d'avaluació	Aquest examen permetrà obtenir una puntuació màxima de 3 punts. Per superar l'assignatura un/a alumne/a haurà d'obtenir una puntuació igual o superior a l'5.

Percentatge de la qualificació final: 30%

Examen parcial 2

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta breu (recuperable)
Descripció	A la finalització del semestre es farà una prova o examen d'avaluació parcial que permetrà determinar si l'alumnat coneix i sap aplicar els conceptes estudiats fins al moment.
Criteris d'avaluació	Aquest examen permetrà obtenir una puntuació màxima de 3 punts. Per superar l'assignatura un/a alumne/a haurà d'obtenir una puntuació igual o superior a l'5.

Percentatge de la qualificació final: 30%

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Bibliografia bàsica

- Barberá, Ester y Cala, M. Jesús (2008). Perspectiva de género en la psicología académica española. *Psicothema*, 20(2), 236-242.
- Bosch, Esperanza, Ferrer, Victoria A., Ferreiro, Virginia y Navarro, Capilla (2013). Violencia contra las mujeres. El amor como coartada. Barcelona: Antrophos.l
- Bosch, Esperanza, Ferrer, Victoria A., Navarro, Capilla y Ferreiro, Virginia (2011). Incorporación de los contenidos en igualdad de oportunidades y género en grado. Palma: Universitat de les Illes Balears. Col.lecció materials didàctic
- Cala, M. Jesús y Barberá, Ester (2009). Evolución de la perspectiva de género en psicología. *Revista Mexicana de Psicología*, 26(1), 91-101.
- Caprile, María (Coord.) (2012). Guía práctica para la inclusión de la perspectiva de género en los contenidos de la investigación. Madrid: Fundación Cirem. Recuperado el 4-11-2013.
- Cobo, Rosa (2005). El género en las ciencias sociales. *Cuadernos de Trabajo Social*, 18, 249-258.
- Ferrer, Victoria A. y Bosch, Esperanza (2015). Psicología Social y género. En José Manuel Sabucedo y J. Francisco Morales (Dir.), *Psicología Social* (pp. 393-409). Madrid: Editorial Médica Panamericana.
- García Colmenares, Carmen (2011). Las primeras psicólogas españolas. Itinerarios vitales y profesionales. Granada: Universidad de Granada.
- García Dauder, Silvia (2010). Las relaciones entre la psicología y el feminismo en "tiempos de igualdad". *Quaderns de Psicologia*, 12(2), 47-64.
- Lagarde, Marcela (2008). La multidimensionalidad de la categoría género y del feminismo. En Carmen Nora (Comp.), *Género. Selección de lecturas* (pp. 35-44). La Habana: Ed. Caminos.
- Silvestre, María, Royo, Raquel y Escudero, Esther (Comps.) (2014). El empoderamiento de las mujeres como estrategia de intervención social. Deusto: Deusto Libros.

Bibliografia complementària

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	21303 - Igualtat d'Oportunitats i Gènere en Psicologia
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

- Agut, Sonia y Martín, Pilar (2007). Factores que dificultan el acceso de las mujeres a puestos de responsabilidad: una revisión teórica. *Apuntes de Psicología*, 25(2), 201-214.
- Barberá, Ester y Martínez Benlloch, Isabel (Coords.) (2004). *Psicología y género*. Madrid: Pearson Educación.
- Bosch, Esperança, Ferrer, Victoria A. y Alzamora, Aina (2006). *El laberinto patriarcal. Reflexiones teórico-prácticas sobre la violencia contra las mujeres*. Barcelona: Anthropos.
- Bustelo, María (2014). Three decades of state feminism and gender equality policies in multi-governed Spain. *Sex Roles*, 1-14. Recuperado de: <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11199-014-0381-9#>
- Campillo, Inés (2014). Desarrollo y crisis de las políticas de conciliación de la vida laboral y familiar en España (1997-2014). Un marco explicativo. *Investigaciones feministas: papeles de estudios de mujeres, feministas y de género*, 5, 207-231.
- Castro, Carmen y Chillida, Ana (2006). *Inventario. El mainstreaming de género en la práctica. Experiencias ejemplares y buenas prácticas*. Sevilla: Instituto Andaluz de la Mujer.
- Cuadrado, Isabel, Navas, Marisol y Molero, Fernando (2006). *Mujeres y liderazgo. Claves psicosociales del techo de cristal*. Madrid: Sanz y Torres Editorial.
- Dema, Sandra (2000). *A la igualdad por la desigualdad: La acción positiva como estrategia para combatir la discriminación de las mujeres*. Oviedo: Ed. KRK.
- Diz, Isabel y Lois, Marta I. (2014). Las políticas de igualdad de género en tiempos de crisis. *Investigaciones feministas: papeles de estudios de mujeres, feministas y de género*, 5, 96-128.
- Durán, Paloma (2005). *Las Naciones Unidas y la igualdad de oportunidades entre mujeres y hombres*. Santo Domingo: INSTRAW.
- Expósito, Carmen (2012). ¿Qué es eso de la interseccionalidad? Aproximación al tratamiento de la diversidad desde la perspectiva de género en España. *Investigaciones Feministas*, 3, 203-222.
- Fundación Mujeres (2007). *Guía de sensibilización y formación en igualdad de oportunidades entre mujeres y hombres*. Madrid: Instituto de la Mujer.
- Fundación Mujeres (2007). *Módulo de sensibilización y formación continua en igualdad de oportunidades entre hombres y mujeres para personal de la administración*. Madrid: Instituto Mujer.
- García Dauder, Silvia (2005). *Psicología y feminismo. Historia olvidada de mujeres pioneras en psicología*. Madrid: Narcea.
- Hernández, Itziar, Mendía, Irantzu y López, Ainoa (2006). *Las mujeres en las conferencias mundiales: de lo local a lo global*. Bilbao: Hegoa. Instituto de Estudios sobre Desarrollo y Cooperación Internacional. Recuperado de: <http://biblioteca.hegoa.ehu.es/registros/author/1418>
- Institut Català de les Dones (2006). *Guia per al disseny i la implantació d'un pla d'igualtat d'oportunitats a les empreses*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- Lombardo, Emanuela y León, Margarita (2014). Políticas de igualdad de género y sociales en España: origen, desarrollo y desmantelamiento en un contexto de crisis económica. *Investigaciones feministas: papeles de estudios de mujeres, feministas y de género*, 5, 13-35.
- Mella, Lourdes (2013). Los protocolos de acoso en los planes de igualdad en España: una visión general. *Dereito*, 22, 201-317.
- Pérez Guardo, Rocío y Rodríguez-Sumaza, Carmen (2013). *Un análisis del concepto de acoso sexual laboral: reflexiones y orientaciones para la investigación y la intervención social*. Cuadernos de Relaciones Laborales, 31, 95-219.

Altres recursos

Mitjançant la plataforma de teleeducació Moodle, l'alumnat tindrà a la seva disposició una sèrie de recursos d'interès per a la seva formació. La bibliografia de la assignatura es complementarà i actualitzarà a l'inici de l'assignatura amb els enllaços i novetats editorials que es puguin anar generant.